

A Kúria a dr. Pardavi László ügyvéd által képviselt I.r., II.r., III.r., kk. IV.r. felpereseknek a dr. Juhász Éva jogtanácsos által képviselt alperes ellen nem vagyoni kártérítés iránt a Fővárosi Munkaügyi Bíróságnál 15.M.2296/2010. szám alatt megindított és másodfokon a Fővárosi Törvényszék 55.Mf.637.411/2011/6. számú ítéletével jogerősen befejezett perében az említett másodfokú határozat ellen az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a Fővárosi Törvényszék 55.Mf.637.411/2011/6. számú ítéletét hatályon kívül helyezi és a Fővárosi Munkaügyi Bíróság 15.M.2296/2010/9. számú ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az I.r. felperest, hogy fizessen meg az alperesnek - tizenöt nap alatt - 20.000 (húszezer) forint együttes fellebbezési és felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi az I.r. felperest, hogy fizessen meg az államnak - felhívásra - 320.000 (háromszázhúszezer) forint együttes fellebbezés és felülvizsgálati eljárási illetéket.

I n d o k o l á s

A felperesek a keresetükben az alperest nem vagyoni kár megfizetésére kérték kötelezni az I.r. felperes házastársa, a II-IV.r. felperesek édesapja, néhai N.K. 2008. július 12-én A.-ban szolgálatteljesítés közben bekövetkezett halálos balesetével összefüggésben.

A Fővárosi Munkaügyi Bíróság 15.M.2296/2010/9. számú ítéletével a felperesek keresetét elutasította. Kötelezte a felpereseket kereseti illeték megfizetésére.

A munkaügyi bíróság által megállapított tényállás szerint az alperes első fokon hozott határozatával az I.r. felperes részére 5.000.000 forint, a II-IV.r. felperesek részére személyenként 10.000.000 forint nem vagyoni kártérítést állapított meg. Az ezt meghaladó nem vagyoni kártérítési igényt elutasította, míg a vagyoni károk iránt előterjesztett igények vonatkozásában további bizonyítást rendelt el.

A határozat indokolásában rögzítette, hogy az I.r. felperes személyiségi jogai sérültek, mivel a baleset következtében a házastársát fiatalon elveszítette, a gyermekeit édesapa nélkül kell felnevelnie, és egyedül kell „megbirkóznia” mindazon feladatokkal, amelyeket férjével együtt vállalt és oldott volna meg, ha a baleset nem következik be.

A II. és a IV. r. felperesek vonatkozásában a nem vagyoni kártérítésnél értékelte, hogy édesapa nélkül kell felnőniük, és az életkorukból adódóan alig vagy egyáltalán nem marad személyes emlékükhöz az elhunyt édesapjukról. Egyedüli szülőjük az édesanyjuk, a saját vesztesége fájdalma miatt előreláthatólag huzamos ideig nem tudja azt a figyelmet, törődést megadni a gyermekeinek, amelyet a férje életében nyújtani tudott. Sérül a gyermekek teljes családban

nevelkedéshez, egészséges személyiségfejlődéshez való joga.

Másodfokon a Magyar Köztársaság Honvédelmi Miniszttere által hozott határozatával a II. és a IV.r. felperes részére személyenként fizetendő nem vagyoni kártérítés összegét 11.000.000 forintra felemelte, az elsőfokú határozat egyéb rendelkezéseit helybenhagyta, az ezt meghaladó igényt elutasította.

A határozat indokolása szerint az I.r. felperest súlyos megrázkódtatás érte, a továbbiakban egyedülálló szülőként kell helytállnia a három kiskorú gyermek gondozásában, pótolnia kell mind érzelmileg, mind pedig anyagilag az édesapát, és mindezekre tekintettel az első fokon megállapított nem vagyoni kártérítés összegét az okozott sérelemmel arányosnak találta.

A gyermekek esetében az elsőfokú határozatban foglaltakhoz képest nagyobb súllyal vette figyelembe, hogy a 3,7, és 10 éves gyermek életkorára tekintettel édesapjuk elvesztése súlyos, a későbbiekre is kiható lelki károsodást okozott. Sérült a gyermekeknek nemcsak a biztonságos és teljes családi élethez, az egészséghez való joga is. Édesapjuk halála egész életükre kiható módon befolyásolhatja a személyiségfejlődésüket, teljes értékű felnőtté válásukat.

A munkaügyi bíróság az I. r. felperesnek 11.000.000 forint, a II-IV.r. felpereseknek fejenként 18.000.000 forint nem vagyoni kártérítés kamatokkal növelt összegű megfizetésére irányuló keresetét megalapozatlannak találta a 2001. évi XCV. törvény (Hjt.) 183. § (1) bekezdés, 184. § (2) bekezdés, 186. §, 190. § (1) bekezdés alapján.

Rögzítette, hogy a perben nem volt vitatott, miszerint a felperesek hozzátartozója halálos kimenetelű balesete szolgálati kötelemekkel összefüggőnek minősült. Erre tekintettel az alperes a felperesek részére nem vagyoni kártérítést állapított meg. A felperesek a Pp. 3. § (3) bekezdésben foglalt tájékoztatás ellenére a nem vagyoni kárigény körében olyan új tényállításokat nem tettek, amelyeket az első- illetve a másodfokú határozatot hozó alperesi szervek ne értékeltek volna.

A munkaügyi bíróság utalt a 34/1992. (VI.1.) AB határozatra is, valamint arra, hogy a határozatok teljes körűen értékelték a felpereseket ért személyiségi jogséremlmeket, azok súlyát, a jelenlegi, illetve jövőbeli következményeit, és azokkal arányosan a kialakult bírói gyakorlatnak megfelelően állapították meg a nem vagyoni kár összegét.

A felperesek által csatolt TÁRKI tanulmányt nem találta alkalmasnak annak bizonyítására, hogy a felpereseket milyen jellegű személyiségi jogi sérelem érte, és ennek ellensúlyozására milyen összegű nem vagyoni kártérítés alkalmas, mivel az irat a gyermeknevelés költségeiről szól. Az I.r. felperes a megélhetési, nevelési költségek nagyságára is hivatkozott, azonban ezek a körülmények a nem vagyoni kár mértékének meghatározásakor nem vonhatók a mérlegelés körébe.

Az I.r. felperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Törvényszék 55.Mf.637.411/2011/6. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét

a fellebbezett részében az I.r. felperes tekintetében megváltoztatta, a Honvédelmi Miniszter határozatát részben megváltoztatva kötelezte az alperest, hogy az I.r. felperes részére nem vagyoni kártérítés címén további 2.000.000 forintot és ennek 2008. július 13-ától járó törvényes késedelmi kamatát fizesse meg tizenöt napon belül. Az I.r. felperest terhelő kereseti illeték összegét leszállította. Kötelezte az alperest az I.r. felperes javára másodfokú perköltség megfizetésére megállapítva, hogy a fellebbezési illetéket az állam viseli.

A másodfokú bíróság az I.r. felperesnek a fellebbezésben leszállított 7.000.000 forint összegű nem vagyoni kár megfizetésére irányuló igényét megalapozottnak találta.

Rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság a fellebbezett körben a tényállást helyesen állapította meg, helyes jogszabályokra hivatkozva hozta meg döntését, azonban a tényállás és a bizonyítékok értékelése az összecszerűség tekintetében nem volt jogszerű.

A másodfokú bíróság az elsőfokú eljárásban feltárt tényadatokon túlmenően döntésének meghozatalakor értékelési körbe vonta az I.r. felperesnek a másodfokú eljárás során tett azon személyes előadását, amellyel értelmezte és kiegészítette az elsőfokú eljárásban általa előadottakat, illetőleg az abban foglalt körülményeket, és mindezek alapján változtatta meg az elsőfokú ítéletet.

Rögzítette, hogy az I.r. felperes nem bizonyította, hogy pszichológus szakembert vesz igénybe, kezelése a jövőben is folytatódik, ezért ezt az állítást nem vette figyelembe. Nem találta összehasonlításra alkalmas adatnak a hasonló élethelyzetben szolgálatteljesítés közben elhunyt személyek hozzátartozói részére az alperes által fizetett nem vagyoni kártérítési összegeket, mert annak mértéke megállapításakor az egyedi körülmények a vizsgálandók.

Az I.r. felperes az elsőfokú eljárás során érdemi bizonyítási indítvánnyal nem élt. Azonban a másodfokú bíróság külön bizonyítás nélkül is életszerűnek tartotta azokat a tényeket és körülményeket, amelyeket az I.r. felperes a perben első- és másodfokon előadott, mert azokat érdemben az alperes sem vitatta.

Életszerűnek találta, hogy az I.r. felperes és az elhunyt házastársa együttélésükkkel, a gyermekekkel, a családdal kapcsolatos terveiket, elhatározásaikat nem feltétlenül osztották meg másokkal, akik ezekről tanúként nyilatkozhatnak. Nem igényel külön bizonyítást, hogy a házastárs halálával ezek az elképzelések meghiúsultak, végrehajtásuk kizárólag az I.r. felperesre maradt.

Az elsőfokú bíróság értékelésével szemben a másodfokú bíróság kiemelten vette figyelembe, hogy a felperes igen fiatalon, tragikus hirtelenséggel veszítette el a házastársát, ennek következtében minden problémával egyedül maradt. Saját személyes veszteségének elviselése és elfogadása mellett arról is gondoskodnia kell, hogy a gyermekek egészséges lelki fejlődésében az édesapa elvesztése a

legkisebb törést okozza, a kiegyensúlyozott légkört biztosítsa az apa nélkül felnövő gyermekek számára. Értékelte azt is, hogy az I.r. felperes fiatal életkorára tekintettel új párkapcsolatot is kialakíthat, de azt is, hogy ez a részére három gyermekkel fokozott nehézséget okozhat. Figyelemmel volt arra is, hogy ugyanazon családot érintő jogsérelemmel összefüggésben az özvegyen maradt I.r. felperes részére megállapított nem vagyoni kártérítés mértéke a II-IV.r. felperesek részére kifizetett kártérítéssel összevetve feltűnően aránytalan.

Az alperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésével az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte az I.r. felperes perköltségben marasztalása mellett.

Hivatkozása szerint a másodfokú ítélet a Pp. 3. § (3) bekezdésében, 164. § (1) bekezdésében, Pp. 206. § (1) és (3) bekezdésében, a Hjt. 190. § (1) bekezdésében foglaltakkal ellentétes.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság állapította meg helyesen, hogy az I.r. felperes a peres eljárás során nem adott elő olyan konkrét tényállítást, és nem bizonyított olyan tényt, illetve olyan további személyiségi jogsérelmet, amelyet az első- és a másodfokú határozatot hozó alperesi szerv figyelmen kívül hagyott volna, vagy nem megfelelő súllyal értékelt volna.

A bírói gyakorlat szerint a felperesnek a felmerült nem vagyoni kára összegszerűségét bizonyítania kellett volna. Ez azonban a Pp. 3. § (3) bekezdésben foglalt bírósági tájékoztatás ellenére nem történt meg. A másodfokú bíróság minden bizonyíték nélkül nem mérlegelés, hanem a saját személyes véleménye alapján a Pp. 206. § (1) és (3) bekezdésében foglaltak megsértésével emelte fel a nem vagyoni kár összegét.

Iratellenes a másodfokú ítélet megállapítása, miszerint az alperes az I.r. felperes tényállításait nem vitatta. Már az elsőfokú eljárásban is vitatta a felperesi kereset összegszerűségét. A nem vagyoni kár vonatkozásában az I.r. felperesen volt a bizonyítási teher, aki nemcsak bizonyítási indítványt nem terjesztett elő, de még csak olyan tényállítást sem tett, amely a már alperes által megállapított nem vagyoni kártérítés összegén felüli kifizetést indokolhatta volna. Az alperes a másodfokú eljárásban benyújtott előkészítő iratában is előadta, hogy az I.r. felperes egyoldalú tényállításait vitatja.

Az I.r. felperes tényelőadásait bizonyítékok nem támasztották alá, de erre vonatkozóan indítványt sem tett. Megalapozatlan a másodfokú bíróság következtetése, miszerint a házaspár körülményeiről, terveiről tanúk ne tudtak volna nyilatkozni.

Az alperes sérelmezte, hogy tiltakozása ellenére a másodfokú bíróság kötelezte a szolgálatteljesítés közben elhunyt hozzátartozóknak fizetett nem vagyoni kár összegeinek igazolására, majd ezt utóbb a perben nem értékelte a nem vagyoni károsodás körülményeinek egyediségét hangsúlyozva, ugyanakkor a gyermekek részére megítélt nem vagyoni kár összegét összehasonlításra alkalmasnak találta.

Az I.r. felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában történő fenntartására és az alperes felülvizsgálati eljárási költségben történő marasztalására irányult.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. §-ának (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

A felülvizsgálati kérelem alapos.

Az alperes a pert megelőzően elismerte az I.r. felperesnek a Hjt. 186. § és 190. § (1) bekezdésére alapított nem vagyoni kárigénye megalapozottságát, arról a Hjt. 193-198. §-ban rögzített eljárás során döntött. Az alperes az első- és a másodfokú határozatában számot adott arról, hogy milyen körülményeket és mennyiben értékelte, és hogy azok kompenzálására milyen összegű nem vagyoni kártérítést talált megfelelőnek.

Az I.r. felperes a keresetében a nem vagyoni kár összegének felemelését arra hivatkozással kérte, hogy pszichológus segítségére szorul a súlyos lelki megrázkódtatás miatt, és ez a gyermekeivel való kapcsolatára hátrányosan hat ki, továbbá a gyermekek egyedül történő gondozása miatt nem vállalhat olyan munkát, amely a férje jövedelemkiesését pótolja, és ebből eredően életszínvonala csökkent. E körben hivatkozott a csatolt iratában arra, hogy a kiadásai magasak (lakás, rezsi, gyermekek sportoktatása, bébiszitter, iskoláztatás, ruháztatás, autófenntartási-lakásfelújítási költségek).

A másodfokú bíróság is rögzítette, hogy a munkaügyi bíróság a Pp. 3. § (3) bekezdésnek megfelelően tájékoztatta a felpereseket a perben bizonyítandó tényekről és a bizonyítási teher alakulásáról, valamint arról, hogy meg kell indokolniuk a kereseti kérelmüket és saját tényállításaik, de kereseti követelésük összecszerű bizonyítása is az ő kötelezettségük. Ennek ellenére az I.r. felperes a perben a TÁRKI tanulmányon kívül más bizonyítékot nem csatolt, csak személyesen tett tényelőadást írásban.

Az elsőfokú bíróság következtetése helytálló, miszerint a Hjt. 184. § (1) bekezdésben foglalt bizonyítási teher ellenére az I.r. felperes a nem vagyoni kártérítés megalapozottsága körében bizonyítást nem ajánlott fel, de olyan konkrét tényállítást sem adott elő, amely az alperes által a határozataiban értékelteken túl további személyiségi jogsérelmek megállapítására, vagy azok nem megfelelő mérlegelésére vonatkozott volna.

Az I.r. felperes a fellebbezésében okszerűtlen mérlegelésre hivatkozva állította, hogy az alperes a saját gyakorlatától is eltért, mivel aránytalanul alacsonyabb kártérítési összeget állapított meg, mint a hasonló élethelyzetben lévő elhunyt személyek hozzátartozói számára.

A másodfokú bíróság bizonyítás felvétele nélkül mérlegelte felül az alperes által I.r. felperesnek megítélt nem vagyoni kár összegét. Az alperes azonban helyesen hivatkozott a felülvizsgálati kérelmében a bírói gyakorlatra, miszerint önmagában a személyhez fűződő jog megsértése a nem vagyoni kártérítést nem alapozza meg, ahhoz szükséges bizonyítani olyan hátrány bekövetkezését, amely

indokolja a nem vagyoni kárpótlást (EBH.2000.300., BH.1995.255.). A perben nem a nem vagyoni kártérítés jogalapja, hanem az összecszerúsége volt a vitás. A pénzbeli kártérítésnek a nem vagyoni károknál az a funkciója, hogy az elszenvedett sérelem hozzávetőleges kiegyensúlyozásáról olyan vagyoni szolgáltatás nyújtásával gondoskodjon, amely az elszenvedett sérelemért körülbelül egyenértékű másnemű előnyt nyújt. Az összecszerúség meghatározásánál figyelemmel kell lenni a méltányosságra és a mértéktartásra [34/1992. (VI.1.) AB határozat].

Az eljáró bíróságok csak bizonyítási eljárás lefolytatása után lehetnek abban a helyzetben, hogy megalapozott döntést hozzanak a nem vagyoni károsodás mibenlétéről, és annak súlyáról, következésképp az annak kompenzálására szolgáló összeg mértékéről. Az I.r. felperes azonban a Pp. 3. § (3) bekezdésében foglalt jogszerű tájékoztatást követően sem tett és bizonyított olyan tényállítást, amely a részére az alperes által megítélt nem vagyoni kártérítés összegének felemelését megalapozta volna. Az általa hivatkozott körülmények részben a vagyoni kárigénye körében voltak értékelendők (az életvitel anyagiakban történő elnehezülése), részben pedig nem nyertek bizonyítást (pszichológus igénybevétele), a nem vagyoni károsodás körében előadott egyéb tényállításait pedig az alperes a határozataiban értékelte. Bizonyítás felvétele nélkül azonban nem volt megállapítható, hogy a kompenzáció megállapítása során alperes okszerűtlenül mérlegelt volna.

Erre tekintettel a másodfokú bíróság a Pp. 206. § (1) bekezdésébe ütközően értékelte a perben rendelkezésre álló adatokat, és mérlegelte felül az alperes által már a nem vagyoni kártérítés összegénél figyelembe vett szempontok súlyát az I.r. felperest ért személyiségi jogsértés pénzbeli kompenzációjának megállapítása során.

A fentiekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (4) bekezdés alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

A Pp. 78. § (1) bekezdés alapján kötelezte a pereszes I.r. felperest a fellebbezési és a felülvizsgálati eljárási költség alperes részére történő megfizetésére, míg a fellebbezési és a felülvizsgálati eljárási illeték viseléséről a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdés alapján döntött.

Budapest, 2014. február 17.

Dr. Hajdu Edit s.k. a tanács elnöke, előadó bíró

Dr. Tallián Blanka s.k. bíró, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró

A kiadmány hitelélül: Nné tisztviselő

